

2009-04-29

YTTRANDE

Finansdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Styra och ställa – förslag till en effektivare statsförvaltning. Slutbetänkande från 2006 års Förvaltningskommitté (SOU 2008:118)

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva har tagit del av Förvaltningskommitténs överväganden och förslag. Förslagen stämmer med vår önskan om en medborgarinriktad myndighetsutövning. Men kommer den att nå ut till alla delar av landet?

Förvaltningskommittén har haft samråd med bl.a. Utredningen om lokal service i samverkan som Hela Sverige ska leva nyligen yttrat sig över. (Styr samverkan – för bättre service till medborgarna SOU 2008:97). Båda utredningarna går ut på att regeringen bättre ska utnyttja sina befogenheter att styra, vilket vi helhjärtat ansluter oss till. Vi yttrar oss emellertid främst om avsnitt 3 som belyser följderna av Förvaltningskommitténs förslag för medborgarna, kommunerna och företagen.

Om de tänkta målen ska uppnås när det gäller samverkan mellan statliga myndigheter respektive mellan statlig och kommunal förvaltning måste det - enligt vår mening - finnas en helhetssyn baserad på de båda utredningarnas förslag. Risker är annars att det blir ytterligare försämringar för människor som bor i glest befolkade bygder.

Förvaltningskulturen där varje myndighet fungerar som ett separat stuprör är en av anledningarna till att den offentliga servicen håller på att helt försvinna från stora delar av landsbygden. Även i vårt remissvar på Landsbygdsutredningen (SOU 2006:101) framförde vi därför kravet att statens sektorsvisa reträtt från landsbygden måste stoppas.

Frågor som vi ställt är: Varför samverkar inte statliga myndigheter sinsemellan och med kommunerna? Varför är regeringen passiv när det gäller att utnyttja det egna styrmandatet? Varken regering eller riksdag har hittills varit tydliga gentemot myndigheterna. Det finns inga tydliga mål när det gäller god service och samverkan. Styrningen är alltför svag. Statliga myndigheters samverkan med kommunerna är inte utvecklad och kommer troligtvis inte att bli det med mindre än att de offentliga serviceaktörerna får tydliga och målinriktade krav. I den delen välkomnar vi Förvaltningskommitténs förslag.

3. Vissa konsekvenser av kommitténs förslag

3.1 Följder för statsförvaltningen

Hela Sverige ska leva har inget att invända mot längre budgetperioder, slopat tak på anslagssparanden, att nya statliga myndigheter ges ett tidsbegränsat uppdrag som därefter prövas innan den blir permanent. Vi ser också positivt på att det i varje departement inrättas en opolitisk chefstjänsteman som får till uppgift att stödja myndighetsstyrningen. Det är också angeläget med en fördjupad granskning av politikens utfall. Vi delar också Förvaltningskommitténs bedömning att särskilda krav kommer att ställas på Regeringskansliets förmåga att ta hand om resultatet av en fördjupad granskning av politikens utfall.

3.1.5. Effektiviseringar och besparingar

Förvaltningskommitténs bedömning att det finns stora möjligheter till effektiviseringar och besparingar i en mer koncentrerad och myndighetsövergripande hantering av interna administrativa tjänster som har stora volymer är säkert alldeles riktig. Ett viktigt konstaterande är att de möjligheter till effektivisering som förutsätter samverkan över myndighetsgränserna endast utnyttjats marginellt på grund av olika hinder eller bristande incitament.

3.2 Nyttan för medborgare, kommuner och företag

Förvaltningskommittén har föreslagit att det statliga åtagandet ska minska, främst genom en minskning av den verksamhet som innebär att staten säljer varor och tjänster på en marknad. Medborgarna ska möta en tydligare stat genom att myndighetsstrukturen ses över, vilket vi inte har något att erinra emot. Enligt Förvaltningskommittén ska myndigheterna som huvudregel inte ägna sig åt konkurrensutsatta verksamheter, vilket kommer att leda till ökad samhällsekonomisk effektivitet. Staten ska inte snedvrیدا konkurrensen. Privata företag ska konsekvent bjudas in att lämna anbud, även om det finns en statlig myndighet som kan leverera en tjänst eller vara.

Hela Sverige ska leva kan se fördelar med förslagen. Men att lämna över varu- och tjänsteförsäljning från stat till privat verksamhet kommer främst att fungera i befolkningstäta områden. När det gäller mindre befolkningstäta områden är det vår bedömning att staten och den privata marknaden i framtiden i större omfattning måste ta ett gemensamt centralt organiserat ansvar för varu- och tjänsteförsäljning. Detta kan ske genom samverkan mellan offentlig och kommersiell serviceproduktion, och anges som en förutsättning och krav för att överlämna verksamheter.

3.3 Sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Detta avsnitt är allmänt och kortfattat men ur vår synvinkel centralt. Förvaltningskommittén ser framför sig att antalet verksamhetsorter för statlig verksamhet kan komma att minska. Vi ser inte att det ska vara en ambition. Staten har dragit ner sin verksamhet i stora delar landet så mycket att det inneburit att servicen till medborgarna allvarligt försämrats. Andra aktörer har tvingats ta över, ofta med otillräckliga resurser till förfogande.

Med en mer geografiskt enhetlig regional organisering av den statliga tillsynen anser Förvaltningskommittén samtidigt att det i framtiden kan innebära att det blir lättare att sprida statlig verksamhet över riket. Exempelvis skulle detta kunna skötas av ett antal ”servicecentraler” som är egna myndigheter. Vissa befintliga myndigheter skulle också kunna

få i uppdrag att sköta flera andra myndigheters administration. Oavsett hur, kan en sådan gemensam administration mycket väl lokaliseras till flera ställen i landet, enligt utredningen.

Vår inställning är att statens närvaro inte ska minska utan snarast öka genom en ökad lokal tjänstesamverkan mellan myndigheter och mellan myndigheter och kommuner. Det är inte endast en sysselsättningsfråga utan minst lika mycket en fråga om attraktivitet och status för mindre kommuner och orter. Det handlar om att kunna konkurrera om innevånare och företag på samma villkor, oavsett om den är en stor eller liten kommun. ”Servicecentraler” kallar Serviceutredningen för ”servicecentrum”, och Förvaltningskommittén avser förhoppningsvis detsamma.

Om Förvaltningskommitténs förslag jämkas samman med Servicekommitténs förslag finns goda möjligheter till en bättre myndighetsstyrning som kommer alla medborgare till godo. Vi har tidigare talat om att myndigheter fungerar som stuprör. Förhoppningsvis hanteras inte utredningarnas förslag på samma stuprörliknande sätt. Det skulle i värsta fall innebära ytterligare försämringar för landsbygdens folk. Det är av denna anledning vi i vårt tidigare remissvar kraftfullt anslutit oss till förslagen i Utredningen om lokal service i samverkan.

3.4 Småföretag

Förvaltningskommittén slår fast att ett förbud för myndigheter att konkurrera genom att sälja varor och tjänster på marknader annat än i undantagsfall, kommer att gynna företagen. Frågan är om det gäller företagen i de glest bebodda bygderna. Statens möjligheter att styra kommer rimligtvis att minska. Kan man från statens sida ställa krav på den privata sektorn förutom på de bolag som vi som skattebetalare äger? Det är knappast självklart att företagen känner sig bundna av samma servicekrav som man kan ställa på staten.

Avslutning

Hela Sverige ska leva har i detta remissvar gett uttryck för en mycket stark oro för att förslagets genomförande kommer att innebära ytterligare försämringar när det gäller medborgarservice för människor utanför tätorterna. Regeringen och riksdagen måste därför agera tydligare när det gäller gränsöverskridande samverkan i ett medborgarperspektiv. Regeringen bör sätta övergripande mål för myndigheternas tillgänglighet och service. De övergripande målen ska ta hänsyn till behovet av samverkan med kommunerna och de ideella aktörerna, däribland de lokala utvecklingsgrupperna. De enskilda myndigheterna bör även i fortsättningen styra hur de egna uppgifterna utförs och göra bedömningar av vilka behov som finns av deras service, men regeringen måste vara beredd att i instruktioner, regleringsbrev och uppdrag styra enskilda myndigheter tydligare. Länsstyrelsen och kommunerna ska tillsammans med de statliga myndigheterna förhandla fram konkreta servicelösningarna på lokal nivå.

Karl-Erik Nilsson
Ordförande

Staffan Bond
Kanslichef